

Галина БІЛОВУС:

Українське перекладознавство XX сторіччя: бібліографія / уклад Тарас Шмігер; Львівський національний університет імені Івана Франка, Наукове товариство імені Шевченка. Львів, 2013. 626 с.

Українська перекладознавча думка XX ст. – це ретрансляція міжкультурного діалогу націй, ефективний засіб взаємного пізнання народів, обміну духовно-культурними цінностями. Адже саме через переклад здійснюється популяризація творчих надбань зарубіжних читачів, введення в науковий обіг новітніх перекладознавчих напрацювань, зокрема масштабних досліджень, поданих в історичній ретроспективі.

Актуальність бібліографічного покажчика, що відображає перекладацький потенціал публікацій учених XX ст., є очевидною, оскільки дає змогу ознайомитись із тими чинниками, які мали вплив на формування української перекладознавчої думки окресленого періоду, особливості її еволюціонування тощо.

Рецензований бібліографічний покажчик “Українське перекладознавство XX сторіччя” (укладач – доцент кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура Львівського національного університету імені Івана Франка Тарас Шмігер), виданий у Львові в 2013 р., окреслює контури історії українського перекладу й перекладознавчої науки в Україні.

Зазначимо, що в основі роботи лежить докладне й добросовісне опрацювання бібліографічного матеріалу, обсяг якого вражає – 4710 назв. Зібраний бібліографічний масив, що дає можливість високо оцінити внесок українських перекладознавців в українську і світову науку, є свідченням багаторічної копійної праці укладача. За широтою охоплення матеріалу (Тарас Шмігер здійснив фронтальний перегляд усіх доступних бібліографій та шістдесяті трьох періодичних видань!) цей бібліографічний покажчик не має аналогів серед бібліографічних посібників української перекладознавчої тематики.

Бібліографічний покажчик упорядковано за хронологічним принципом, а в межах року – в алфавітній послідовності авторів і назв творів. Він складається з трьох розділів: “Друковані праці”, “Бібліографії перекладів, перекладачів та перекладознавців” і “Бібліографії перекладознавчих праць”.

Розділ “Друковані праці” (на нашу думку, варто було подати тематичну назву цього розділу, оскільки він не фіксує ні архівних документів, ні рукописів тощо) містить 4421 бібліографічний запис публікацій, що видані упродовж 1901–2000 рр. Бібліографічний опис документів здійснений відповідно до чинного в Україні стандарту “Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”. Значна частина бібліографічних записів вміщують анотації, що розкривають або уточнюють зміст розвідок. Увесь матеріал укладач переглянув *de visu*. Про фаховість видання свідчить і система посилань, що використовуються з метою уникнення дублювання записів документів, які за змістом можна зарахувати до кількох розділів покажчика. Наступні два розділи “Бібліографії перекладів, перекладачів та перекладознавців” і “Бібліографії перекладознавчих праць”, що складають мета-бібліографічний блок покажчика, висвітлюють питання, задекларовані в їх назвах. Зокрема, розділ “Бібліографії перекладів, перекладачів та перекладознавців” (275 бібліографічних записів) репрезентує значний масив бібліографічних записів, як-от: бібліографічні списки, семінарії для студентів, рекомендаційні списки, каталоги виставок,

у яких розглядаються проблеми перекладу художніх творів класиків української літератури мовами народів світу, майстерність перекладів окремих письменників на загальнослов'янському й світовому тлі тощо. Завершує бібліографічний корпус покажчика розділ “Бібліографії перекладознавчих праць”, що нараховує 14 бібліографічних записів, поданих за хронологією, в якому вміщені метабібліографічні покажчики перекладознавчих праць.

Орієнтуватись у бібліографічній частині матеріалу допомагає система допоміжних покажчиків, представлена іменним, тематичним і мовним покажчиками. Їх завдання полягає в тому, щоб відповісти на запит користувача, який не може задовольнити прийнятий у бібліографічному масиві покажчика спосіб систематизації матеріалу. Для цього кожен із системи заанонсованих допоміжних покажчиків об'єднує матеріали в іншому аспекті, ніж прийнятий у покажчику принцип бібліографічного групування. В іменному покажчику наводяться і супроводжуються номером-посиланням прізвища осіб, які зустрічаються в трьох підрозділах бібліографічного корпусу. Вартісним є також і тематичний покажчик, у якому подано посилання на публікації, що висвітлюють теорію, історію, критику й дидактику перекладу з їх докладною деталізацією. Зокрема, у першому підрозділі тематичного покажчика “Теорія перекладу” наведено номери-посилання до документів з основних понять і принципів теорії перекладу, історії перекладознавства, мовних питань перекладу, соціологічних і юридичних аспектів перекладу тощо. В “Історії перекладу” зібрано номери-посилання на публікації, в яких характеризується стан художнього перекладу в Україні, поточні питання перекладознавства, розглядається світова література в українських перекладах, й, відповідно, українська література в перекладах іншими мовами, наводяться статистичні дані. Позиції, в яких представлено загальні питання перекладознавчого аналізу творів й критерії оцінки якості перекладу, їх мови, редагування, перекладознавчих рецензій, розглядаються в працях підрозділу “Критика перекладу”, а питання підготовки перекладачів в Україні та світі, застосування перекладу в процесі викладання іноземної мови з урахуванням виданих навчальних програм, методичних рекомендацій, посібників, конспектів лекцій – у “Дидактиці перекладу”. У “Мовному покажчику” (очевидно, Покажчику мов!) на прикладі перекладознавства наводиться перелік наявних бібліографічних матеріалів іноземними мовами.

Науково-довідковий апарат бібліографічного посібника, крім системи допоміжних покажчиків, містить дві ґрунтовні вступні статті й передмову “Від укладача”. Передовсім, це – вступна стаття “Вагомий здобуток: на шляху до енциклопедії українського перекладознавства” професора Львівського національного університету імені Івана Франка Роксолани Зорівчак, у якій авторка наголошує на важливій ролі художнього і наукового перекладу, окреслює історію формування перекладацької думки, становлення теоретичних засад перекладознавства як окремої комплексної дисципліни загальногуманітарного профілю, акцентує на перспективах подальших досліджень.

У вступній статті “Українська перекладознавча бібліографія: поняття, історія, принципи” Тарас Шмігер розглядає перекладознавчу бібліографію як категорію перекладознавчої метасистеми, що позначається двома суміжними явищами – бібліографією перекладів і бібліографією перекладознавчих праць. Дослідник окреслює три основні періоди становлення й розвитку української перекладознавчої бібліографії ХХ ст., описує бібліографію перекладознавчих досліджень у світовому контексті, а також формулює принципи добору матеріалу для створення української перекладо-

знавчої бібліографії, відзначає особливості бібліографічного запису зібраних праць, у вигляді схем і діаграм унаочнює динаміку українського перекладознавства ХХ ст.

У передмові “Від укладача” простежується своєрідність розвитку української перекладознавчої школи, а також висловлюється подяка особам, причетним до укладання бібліографічного покажчика. На нашу думку, в статті “Від укладача” слід було поінформувати користувача про пошукові можливості покажчика, об’єкт бібліографування, принципи групування матеріалу, способи бібліографічної характеристики.

Загалом, відзначаючи високий науковий рівень підготовки бібліографічного видання, слід вказати на поодинокі недоліки, що зустрічаються в бібліографічному описі публікацій, як-от: неточність при оформленні області вихідних відомостей у № 101, 127, 143, 161 тощо; використання поняття “колонки” замість “стовбчики” (№ 96–98, 100, 264, 339–342 та ін.) у відповідних бібліографічних описах видань; використання в знаках приписної пунктуації дефісу замість тире в області фізичної характеристики тощо. Звісно, це жодним чином не применшує науково-бібліографічну цінність рецензованого видання. Укладач виконав величезну роботу щодо пошуку й опрацювання бібліографічних матеріалів. Його покажчик, що є вагомим внеском у розвиток українського наукознавства, займає поважне місце в міжнародному перекладацькому доробку, оскільки облікує українські перекладознавчі константи ХХ ст.

Бібліографічне видання, в якому зафіксовано й простежено становлення і розвиток української перекладознавчої думки упродовж століття, сприятиме поширенню доробку у царині перекладознавства на широких пластах європейської та світової культури.

Halyna BILOVUS:

*Ukrayins'ke perekladoznavstvo XX storichchya: bibliografiya / uklav Taras Shmiger;
L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka, Naukove tovarystvo
imeni Shevchenka. L'viv, 2013. 626 s.*

Стаття надійшла до редколегії 26.08. 2015

Прийнята до друку 10.09. 2015